

Nader flora- en faunaonderzoek Groot-Schuylenburg, Apeldoorn

Definitief

Opdrachtgever:

Gemeente Apeldoorn
De heer P. Ganzevles
Postbus 9033
7300 ES Apeldoorn
T 14055
F 055 580 11 55
E P.Ganzevles@apeldoorn.nl
I www.apeldoorn.nl

Opdrachtnemer:

Eelerwoude BV
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB GOOR
Postbus 53, 7470 AB GOOR
T (0547) 26 35 15
F (0547) 26 37 77
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Project nr. 4631

Opgesteld door	Gecontroleerd	Datum
S. Boekhout	G. Lubbers	21-1-2011

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Ligging en begrenzing onderzoeksgebied	2
1.3 Beschrijving onderzoeksgebied	2
1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen	2
1.5 Flora- en faunawet	3
2. METHODE, RESULTATEN EN EFFECTENBEOORDELING	4
2.1 Onderzoeksmethode	4
2.1.1 Vleermuisonderzoek	4
2.1.2 Eekhoornonderzoek	4
2.2 Resultaten en effecten	4
2.2.1 Beschermd vleermuizen aangetroffen	4
2.2.2 Geen eekhoornnesten aangetroffen	5
2.2.3 Overige soorten	5
3. CONCLUSIES EN ADVIES.....	6
3.1 Ontheffingsaanvraag gewone dwergvleermuis noodzakelijk	6
3.2 Aanvullende maatregelen kap bomen en sloop panden	6
3.3 Uitvoering van werkzaamheden buiten het broedseizoen is noodzakelijk	6
3.4 Afbakening.....	7
4. ONTHEFFINGSAANVRAAG GEWONE DWERGVLEERMUIS.....	8
4.1 Zonder maatregelen is ontheffingsaanvraag noodzakelijk.....	8
4.2 Mitigerende en compenserende maatregelen	8
4.3 Conclusie	9

LITERATUURLIJST

BIJLAGEN

- Bijlage 1: Flora- en faunawet
- Bijlage 2: Projectenoverzicht Apeldoorn-Oost
- Bijlage 3: Te slopen gebouwen
- Bijlage 4: Stedenbouwkundig plan Groot Zonnehoeve
- Bijlage 5: Verspreidingskaarten

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

In 2003, 2004 en 2007 zijn door bureau Mertens verschillende flora- en faunaonderzoeken uitgevoerd op de projectlocatie Groot Zonnehoeve/Transferium Barnewinkel in Apeldoorn. In 2009 is door Eelerwoude een actualiserend veldonderzoek uitgevoerd. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat er nader onderzoek noodzakelijk is naar de gewone grootoorvleermuis, baardvleermuis en eekhoornnesten. Deze rapportage vormt hiervan de uitwerking en dient als aanvulling op de actualisatie van 2009. In deze rapportage worden de resultaten weergegeven van het veldonderzoek in 2010. Naast de onderzoeksresultaten wordt beschreven in hoeverre het noodzakelijk is een ontheffing aan te vragen voor het te slopen gebouw (werkplaats) met verblijfplaats(en) van gewone dwergvleermuis. Daarbij wordt tevens aangegeven welke mitigerende en compenserende maatregelen genomen dienen te worden.

1.2 Ligging en begrenzing onderzoeksgebied

De projectlocatie ligt aan de oostzijde van het centrum van Apeldoorn en omvat het gebied tussen de Zutphensestraat (noord), De Groene Voorwaarts (zuid), de Laan van Erica (west) en de Barnewinkel (oost) (zie figuur 2).

1.3 Beschrijving onderzoeksgebied

De projectlocatie is gelegen op het terrein van Groot-Schuylenburg ('s Heerenloo), een centrum voor mensen met een verstandelijke beperking. Groot-Schuylenburg bestaat uit een parkachtig landschap en een oud bos (dat al op de kaart van 1840 aanwezig is) voorzien van verschillende (opvang)complexen, verblijven en paviljoenen. Op het terrein staan behalve de nieuwe(re) paviljoenen (jaren '80) nog enkele vooroorlogse gebouwen die bijna allemaal Rijksmonument zijn.

1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen

Op drie locaties binnen de projectlocatie wordt woningbouw ontwikkeld (groene arcering bijlage 2). Hiervoor moeten drie gebouwen gesloopt worden (rode cirkels in bijlage 3). Ten behoeve van de nieuwbouw zal een aantal bomen rondom de te slopen gebouwen gekapt worden.

Figuur 1. Impressie van de projectlocatie

1.5 Flora- en faunawet

Elke ruimtelijke ontwikkeling of inrichting moet worden getoetst aan de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een aantal inheemse planten- en diersoorten en gaat hierbij uit van het 'nee, tenzij'-beginsel. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving. De Flora- en faunawet hanteert een driedeling in beschermingscategorieën:

1. tabel 1-soorten: de meest algemene soorten waarvoor een vrijstellingsregeling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd.
2. tabel 3-soorten: strikt beschermde soorten: soorten van de Habitatrichtlijn tabel IV en soorten van bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dierenplantensoorten.
3. tabel 2-soorten: een tussencategorie, de resterende beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen kan voor deze soorten een ontheffing noodzakelijk zijn.

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Voor een nadere toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar bijlage 1.

Figuur 2. Ligging projectlocatie (rode ovaal).

2. METHODE, RESULTATEN EN EFFECTENBEOORDELING

2.1 Onderzoeksmethode

2.1.1 Vleermuisonderzoek

Het veldonderzoek heeft zich gericht op de ontwikkelingsgebieden van Groot-Schuylenburg; de zogenaamde groene vlekken voor zover deze zijn gelegen in het bos/parkdeel van Groot-Schuylenburg (zie bijlage 2).

Het vleermuisonderzoek heeft zich geconcentreerd op het vaststellen van verblijfplaatsen van vleermuizen, specifiek van baardvleermuis en gewone grootoorvleermuis. Het veldonderzoek dient als aanvulling op het vleermuisonderzoek van 2009 en is uitgevoerd in de periode van eind juli tot half augustus 2010. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden op 29 juli, 9 augustus en 19 augustus 2010 in de avonduren (start ruim voor zonsondergang tot ruim daarna), respectievelijk tijdens de ochtenduren (start ruim voor zonsopkomst tot ruim daarna).

Tijdens het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector (Pettersson D100 in combinatie met een D240X). Hiermee kunnen de ultrasone geluiden die vleermuizen tijdens het vliegen uitzenden voor het menselijk gehoor hoorbaar gemaakt worden. Daarnaast is gebruik gemaakt van opnameapparatuur. Indien een soort niet op naam gebracht kon worden is het geluid opgenomen en geanalyseerd in het hiervoor speciaal ontworpen programma Batsound.

2.1.2 Eekhoornonderzoek

De projectlocatie is onderzocht op de aanwezigheid van tak/bladnesten van eekhoorns. Deze veldbezoeken hebben plaatsgevonden voorafgaand of na afloop van de vleermuisinventarisaties.

2.2 Resultaten en effecten

2.2.1 Beschermde vleermuizen aangetroffen

Voorkomen en functie

Binnen de projectlocatie zijn drie vleermuissoorten waargenomen. Het gaat om de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. De waarnemingen zijn weergegeven op de verspreidingskaarten in bijlage 4.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is binnen de projectlocatie op meerdere plaatsen jagend aangetroffen. Evenals vorig jaar zijn bij de verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen baltsende mannetjes aangetroffen. Er zijn geen in- en uitvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen, maar vermoedelijk zijn de verblijfplaatsen nog steeds in gebruik. Baltsende vleermuizen vormen een belangrijke indicatie waar zich een paarverblijf bevindt en vaak overwinteren vleermuizen ook op deze locaties. Daarnaast kunnen waarnemingen een aanwijzing geven waar zich in het voorjaar en zomer verblijfplaatsen en mogelijk ook kraamkolonies bevinden.

Laatvlieger

Ook de laatvlieger is binnen de projectlocatie jagend aangetroffen. Dit betroffen enkele individuen. Er zijn geen verblijfplaatsen binnen de projectlocatie aangetroffen.

Gewone grootoorvleermuis en baardvleermuis

De gewone grootoorvleermuis is eenmaal jagend aangetroffen. Er zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld. De baardvleermuis is tijdens het onderzoek in 2010 niet (meer) waargenomen.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd in de Flora- en faunawet. In één van de te slopen panden (de werkplaats) is met het onder-

zoek in 2009 een verblijfplaats van gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Met de sloop van het pand zal deze verblijfplaats verdwijnen en dit kan een negatief effect hebben op de lokale populatie(s). Mitigerende en compenseerende maatregelen zijn noodzakelijk om deze effecten te beperken. Een tweede vermoedelijke verblijfplaats is aangetroffen in een monumentaal pand. Deze zal niet gesloopt worden, maar met een eventuele renovatie dient wel rekening gehouden te worden met de verblijfplaats, zodat geen negatieve effecten worden voorkomen.

Van laatvlieger en gewone grootoorvleermuis zijn enkele foeragerende dieren aangetroffen. Er worden geen negatieve effecten op deze soorten verwacht. Hetzelfde geldt voor de eerder vastgestelde baardvleermuis, die in 2010 niet (meer) is vastgesteld.

2.2.2 Geen eekhoornnesten aangetroffen

Voorkomen en functie

Binnen de ontwikkelingsgebieden, de zogenaamde groene vlekken, zijn geen eekhoornnesten aangetroffen.

Effecten en ontheffing

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de eekhoorn. Dit heeft naar verwachting geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van de soort, omdat er voldoende alternatief leefgebied aanwezig blijft.

2.2.3 Overige soorten

Voorkomen en functie

Binnen de projectlocatie zijn de steenmarter en de bosuil waargenomen tijdens het onderzoek in 2010. Het gaat om een foeragerend exemplaar van de steenmarter en een roepend mannetje van de bosuil. Beide soorten kunnen een verblijfplaats binnen de projectlocatie hebben, maar deze zijn vooralsnog niet waargenomen.

Effecten en ontheffing

Met de plannen worden geen negatieve effecten verwacht op de steenmarter en de bosuil, omdat er genoeg alternatief leefgebied voorhanden blijft. Indien gewerkt wordt buiten de voortplantingsperiode van de steenmarter zijn aanvullende maatregelen overbodig. Er wordt

niet verwacht dat op kort termijn een bosuil zal gaan broeden in een holte van de te kappen bomen. Aanvullend onderzoek of aanvullende maatregelen worden verder niet noodzakelijk geacht.

3. CONCLUSIES EN ADVIES

3.1 Ontheffingsaanvraag gewone dwergvleermuis noodzakelijk

De gewone dwergvleermuis behoort, ondanks zijn algemene voorkomen in Nederland, tot de groep van strikt beschermde, ontheffingsplichtige soorten (tabel 3 Flora- en faunawet). De voorgenomen ontwikkelingen kunnen door de sloop leiden tot verstoring en vernieling van de verblijfplaats van deze soort. Dit is zonder ontheffing in strijd met de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet.

De strikte bescherming van de gewone dwergvleermuis komt voort uit de Habitatrichtlijn. Ontheffing kan alleen worden verleend voor belangen zoals genoemd in de Habitatrichtlijn. Het verlenen van een ontheffing voor ruimtelijke ontwikkelingen is om die reden niet (meer) mogelijk. Geadviseerd wordt daarom om dusdanige mitigerende en compenserende maatregelen uit te voeren dat er geen negatieve effecten meer ontstaan en het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk is. Overwogen kan worden om (met de uitvoering van deze maatregelen) toch een ontheffingsaanvraag in te dienen, gericht op het verkrijgen van een zgn. 'positieve afwijzing'.

3.2 Aanvullende maatregelen kap bomen en sloop panden

Er zijn geen verblijfplaatsen van de gewone grootvleermuis en de baardvleermuis aangetroffen tijdens het onderzoek. De aangetroffen aantallen zijn blijkbaar erg klein, waardoor de kans dat de verblijfplaatsen van deze dieren worden aangetroffen ook erg klein is. Gelet op de biotoopeisen van beide soorten en het ontbreken van geschikte leefgebied buiten Groot-Schuylenburg is het aannemelijk dat beide soorten toch verblijfplaatsen binnen het plangebied hebben. Beide soorten bewonen in het zomerhalfjaar zowel boomholten als gebouwen. Geadviseerd wordt daarom op met te kappen bomen en te slopen panden zorgvuldig om te gaan en een aantal aanvullende maatregelen te

treffen als invulling van de zorgplicht in de Flora- en faunawet. Geadviseerd wordt om de kap van bomen en de sloop van panden uit te voeren in de minst kritieke periode van vleermuizen.

- De kap van bomen kan het beste plaatsvinden in de periode van half oktober tot begin maart wanneer de vleermuizen (buiten bomen) in winterslaap zijn.
- De sloop gebouwen kan het beste plaatsvinden in de periode eind augustus tot half oktober. Sloop van de gebouwen is echter ook mogelijk in het winterhalfjaar (half oktober tot en met begin maart) mits in de eerstgenoemde periode een aantal voorbereidende werkzaamheden zijn uitgevoerd.
- Voor gewone dwergvleermuis gelden specifieke voorwaarden, deze worden besproken in hoofdstuk 4.

3.3 Uitvoering van werkzaamheden buiten het broedseizoen is noodzakelijk

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden.

De broedlocaties van enkele vogelsoorten zijn jaarrond beschermd, bij verwijdering of aantasting van deze nesten moet altijd een ontheffing worden aangevraagd. Er zijn tijdens

¹ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

het veldonderzoek binnen de groene vlekken van het projectgebied geen nesten aangetroffen van vogelsoorten die hier jaarrond gebruik van maken (met name uilen en roofvogels).

3.4 Afbakening

De initiatiefnemer of opdrachtgever is verantwoordelijk voor het gebruik van de rapportage. Eelerwoude aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud, interpretaties of conclusies indien gebruik wordt gemaakt van deelaspecten of gedeelten van deze rapportage zonder verwijzing naar de volledige rapportage. Bovendien aanvaardt Eelerwoude geen aansprakelijkheid voor kosten en vertraging die optreden door het voorkomen van beschermde flora en fauna en de gevolgen die de wet daaraan stelt.

Tot slot wordt opgemerkt dat veranderingen in de situatie binnen het plangebied of in de planvorming kunnen leiden tot andere inzichten en daarmee tot wijziging van deze conclusies. Ook is het mogelijk dat zich gedurende het planproces of tijdens de uitvoering nieuwe soorten in het gebied vestigen.

4. ONTHEFFINGSAANVRAAG GEWONE DWERGVLEERMUIS

4.1 Zonder maatregelen is ontheffingsaanvraag noodzakelijk

Het is waarschijnlijk dat de werkzaamheden een negatief effect hebben op het leefgebied en duurzame instandhouding van de lokale populatie(s) van gewone dwergvleermuis. Hierdoor worden verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet overtreden. Dit is verboden; voor de meeste soorten kan dit worden voorkomen (of geldt een vrijstelling), voor de gewone dwergvleermuis zonder specifieke maatregelen naar verwachting niet. Deze maatregelen moeten worden gericht op zowel de tijdelijke effecten tijdens de uitvoeringsfase als op de effecten op langere termijn tijdens de gebruiksfase. Aan deze maatregelen dient de initiatiefnemer zich te conformeren.

Zoals al eerder aangehaald kan overwogen worden toch een ontheffingsaanvraag in te dienen, gericht op het verkrijgen van een zgn. 'positieve afwijzing'. Dit heeft als voordeel dat de voorgenomen mitigerende en compenserende maatregelen door Dienst Regelingen feitelijk worden goedgekeurd als afdoende.

Foto 3. Gewone dwergvleermuis.

4.2 Mitigerende en compenserende maatregelen

Mitigerende maatregelen richten zich in eerste instantie op het voorkómen van schade aan beschermde soorten en indien schade niet kan worden voorkomen op het zo goed mogelijk verzachten van deze effecten. Als ook dit onvoldoende is of lijkt, worden compenserende maatregelen uitgevoerd.

Om negatieve effecten (verstoring, sterfte etc.) tijdens de uitvoeringsfase te voorkomen kunnen de onderstaande maatregelen genomen. Uitgangspunt hierbij is dat het te slopen gebouw potentieel geschikt is als vleermuisverblijfplaats en dat de vleermuizen hier zowel in het winter- als in het zomerhalfjaar gebruik van maken.

De te nemen maatregelen op hoofdlijnen:

- Sloop van de gebouwen dient plaats te vinden in de minst kwetsbare periode voor vleermuizen, buiten de winter- en de kraamperiode. De winterperiode loopt globaal van half oktober tot begin maart en de kraamperiode loopt globaal van eind april tot en met juli.
- Voordat de sloop plaatsvindt dient het gebouw ongeschikt gemaakt te worden, zodat vestiging van vleermuizen wordt voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door plaatmateriaal te verwijderen en gaten in de spouwmuur te creëren, zodat in de spouwmuur tocht ontstaat, waardoor deze ongeschikt wordt als vleermuisverblijf.
- Na het ongeschikt maken van de verblijfplaats en voorafgaand aan de daadwerkelijke sloopwerkzaamheden dient een ter zake deskundige te controleren of op het moment van slopen toch geen vleermuizen meer in het gebouw aanwezig zijn.
- Voorafgaand aan de sloop dienen in geschikte gebouwen in de omgeving alternatieve vleermuisverblijven te worden gecreëerd. Dit kan ondermeer door in

een aantal gebouwen stootvoegen te verwijderen, waardoor toegang ontstaat tot de spouwmuur.

- Ter compensatie dienen in de nieuwbouw spouwkasten ingebouwd te worden en/of de spouwmuur toegankelijk te zijn voor vleermuizen.
- Verlichting van de invliegopeningen en directe omgeving dient voorkomen te worden.
- De invliegopeningen moeten vrij toegankelijk blijven en bijvoorbeeld niet overgroeid raken door klimplanten.

Afhankelijk van het seizoen en de periode van sloop kunnen de te nemen maatregelen afwijken en/of aangevuld worden. De te nemen maatregelen uitgevoerd te worden onder begeleiding van een ter zake kundige op het gebied van vleermuizen en vastgelegd te worden in een ecologisch werkprotocol. Dit ecologische werkprotocol dient op de locatie aanwezig te zijn en onder de betrokken medewerkers bekend te zijn.

4.3 Conclusie

Verwacht wordt dat met deze maatregelen, uitgewerkt in een nader op te stellen activiteitenplan en/of ecologisch werkprotocol, de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie(s) en functionele leefomgeving van de gewone dwergvleermuis wordt gegarandeerd. De voorgenomen ontwikkelingen zijn in deze situatie niet in strijd met de Flora- en faunawet en staan de uitvoerbaarheid van de plannen niet in de weg.

LITERATUURLIJST

Blankena, G.J., 2007. *Quick-scan vogels Schuylenburg 2007*. Gemeente Apeldoorn, Apeldoorn.

Eelerwoude, 2009. *Onderzoek Flora- en faunawet Groot Zonnehoeve en Transferium Barnewinkel, Apeldoorn*. Eelerwoude, Goor.

Koninklijke Vermande, 1999-2006, *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 en 4*, SDU Uitgeverij, Den Haag

Limpens, H. K, Mosterd & W. Bongers, 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie*, KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Mertens, adviesbureau, januari 2004 (a). *Natuurwaarden van de Oostpoort in de gemeente Apeldoorn*. Bureau Mertens, Wageningen.

Mertens, adviesbureau, 2004 (b). *Natuurwaarden in het plangebied Zonnehoeve en toetsing van de plannen aan de Flora- en faunawet.*. Bureau Mertens, Wageningen.

Mertens, adviesbureau, januari 2004. *Natuurwaarden van de Oostpoort in de gemeente Apeldoorn*. Bureau Mertens, Wageningen.

Mertens, adviesbureau, november 2007. *Vleermuizen in vijf reconstructiegebieden in 2007 in Apeldoorn*. Bureau Mertens, Wageningen.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

BIJLAGEN

- Bijlage 1: Flora- en faunawet**
- Bijlage 2: Projectenoverzicht Apeldoorn-Oost**
- Bijlage 3: Te slopen gebouwen**
- Bijlage 4: Stedenbouwkundig plan Groot Zonnehoeve**
- Bijlage 5: Verspreidingskaarten**

BIJLAGE 1: FLORA- EN FAUNAWET

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurregeling (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde inheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voor zover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen. De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het '*Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*', ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Minister van LNV, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets, waarbij wordt gekeken naar de gunstige staat van instandhouding.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden en van de betrokken soort(en) af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor de soorten die zijn genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn wordt geen ontheffing verleend bij ruimtelijke ontwikkelingen. Voor de soorten van bijlage 1 geldt dat bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting voor verstoring altijd een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Voor verstoring van vogels en vogel-nesten wordt geen ontheffing verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid. Van een (beperkt) aantal vogels is de nestplaats jaarrond beschermd. De nesten van 'categorïe 5-soorten' zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor de overige vogelsoorten geldt dat verstoring van broedende exemplaren is verboden. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord. Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli. Van een (beperkt) aantal vogels is de nestplaats jaarrond beschermd. Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

- 1 Nesten die binnen en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
- 3 Nesten van vogels die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

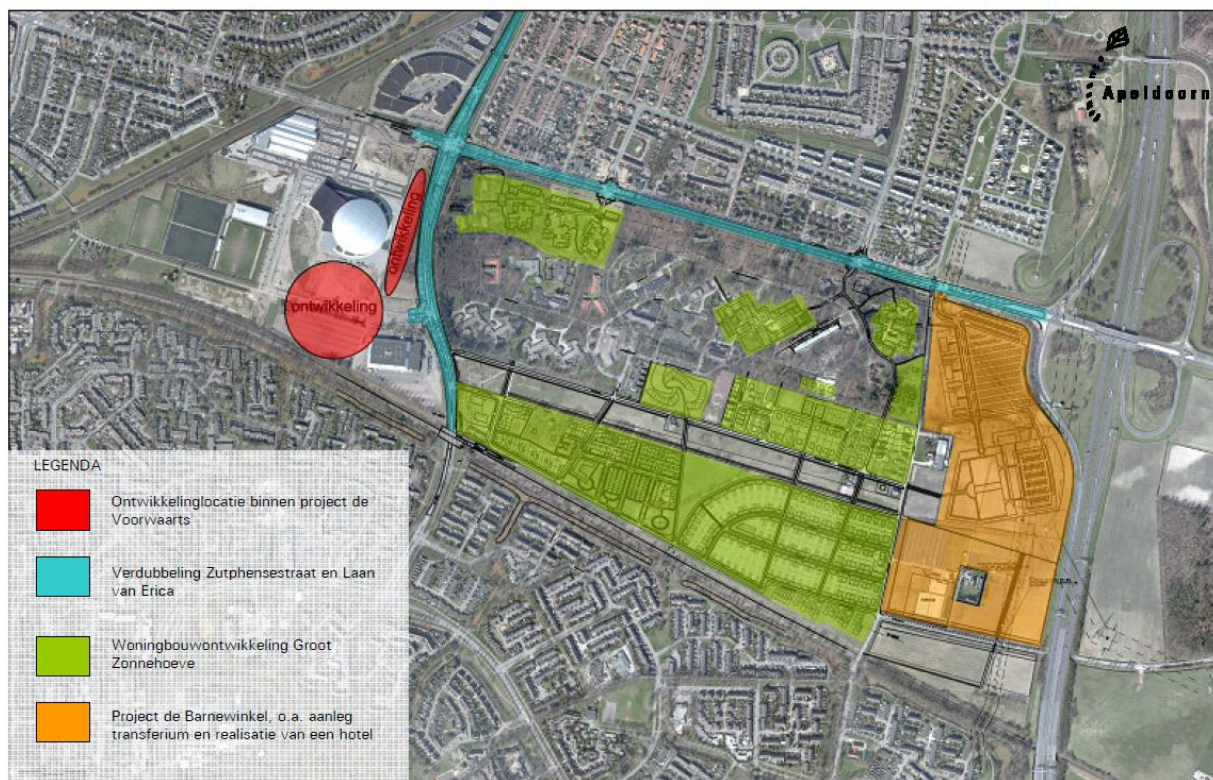
Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

- 5 Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Mitigatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door vooraf gaand aan het project mitigerende (= verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort.

BIJLAGE 2: PROJECTOVERZICHT APELDOORN-OOST

(Bron: Gemeente Apeldoorn, 18 december 2009).

BIJLAGE 3: TE SLOPEN GEBOUWEN

De te slopen gebouwen, aangegeven met rode cirkel (Bron: Gemeente Apeldoorn, 6 september 2010)

BIJLAGE 4: STEDEBOUWKUNDIG PLAN GROOT ZONNEHOEVE

(Bron: Gemeente Apeldoorn, 6 september 2010)

GROOT ZONNEGEVE
STEDENBOUWING PLAN
4.4. april 2018

BIJLAGE 5: VERSPREIDINGSKAARTEN

